

Mooie muts!

De meeste mensen in de gemeente Kampen kleedden zich vroeger in de traditionele streekdracht. Dat deze kleding heel anders was dan de kleding van nu, ontdekken de leerlingen in dit thema. Eerst inventariseren de leerlingen wat voor kleding er nu gedragen wordt. Mogen de leerlingen zelf bepalen wat ze aan doen of beslist iemand anders dat? Tijdens een onderwijsleergesprek neemt u de leerlingen mee naar vroeger, toen bijna iedereen dezelfde kleding droeg. Hoe deze kleding er uitzag, wordt duidelijk na een puzzelopdracht. De kennis over klederdracht wordt vervolgens vergroot door het kleden van een aankleedpop. In de afsluitende opdracht leren de leerlingen meer over de boodschap die je met kleding uit kunt dragen en ontwerpen zij op basis van een traditionele knipmuts of pet een hedendaagse feestmuts.

Les 1 - Het kledingspel

In deze opdracht onderzoeken de leerlingen spelenderwijs de kleding die zij dragen, door steeds andere groepjes met een bepaald kenmerk, zoals een spijkerbroek of sportschoenen te vormen.

Stap 1

Ga met de leerlingen naar het schoolplein, of met slecht weer naar het speellokaal. Zet de leerlingen allemaal op een rij. Vraag bijvoorbeeld de leerlingen met een spijkerbroek naar voren te stappen. Kijk samen met de leerlingen hoeveel van hen een spijkerbroek aan hebben. Zijn alle broeken gelijk of toch anders? Zijn het jongens of meisjes? Laat de leerlingen daarna weer in de rij gaan staan en stel de volgende vraag.

Laat alle leerlingen met:

- een jurk naar de andere kant van het plein rennen.
- iets groens aan springen.
- sportschoenen gaan zitten.
- een vest een rondje draaien.
- laarzen een dansje doen.
- iets roods aan naar de overkant van het plein hinkelen.
- een vlecht hun handen in de lucht steken.
- een rokje op de grond stampen
- die geen spijkerbroek aan hebben naar de andere kant van het plein huppelen.

Mooie muts!

Stap 2

Maak tweetallen en geef de leerlingen de opdracht om elkaar te beschrijven. Wat voor kledingstukken hebben ze aan? Welke kleuren? Kunnen ze wat over de stijl zeggen? Stoer, lief etc.?

Stap 3

In een onderwijsleergesprek in de klas voert u de leerlingen van nu naar vroeger.

Vragen:

- Wie bepaalt wat jij aan doet? Waarom?
- Welke kleding vind jij mooi?
- Welke kleuren draag jij graag?

Vertel de leerlingen vervolgens dat de mensen vroeger niet zelf mochten weten wat ze aantrokken. De mensen in de gemeente Kampen liepen allemaal in bijna dezelfde kleding.

Vragen:

- Hoe zou het zijn als iedereen bijna hetzelfde gekleed is?
- Wat is daar volgens de leerlingen makkelijk aan?
- Wat is daar volgens de leerlingen vervelend aan?

Les 2 - Kleren van vroeger

In deze les ontdekken de leerlingen hoe de kleding die de mensen in de gemeente Kampen vroeger droegen er uit zag. Dat doen ze door het maken van een puzzel.

Nodig: kopieerbladen puzzels, enveloppen, stevig papier, lijm.

Doen:

- Verdeel de klas in groepjes van vier.
- Kopieer de puzzels. Om de opdracht wat moeilijker te maken, kunt u er voor kiezen om ieder groepje twee puzzels te geven.
- Snijd de puzzelstukjes los en stop ze in een envelop. Als u twee puzzels geeft, meng de stukjes dan in een envelop.
- Geef ieder groepje een envelop, een vel stevig papier en lijm.

Mooie muts!

Stap 1

Vertel de leerlingen dat ze gaan onderzoeken hoe de kleding van vroeger er uit zag. Daarvoor moeten ze de puzzel(s) in de envelop samen maken.

Als alle stukjes op de goede plek liggen, plakken de leerlingen de puzzels op.

Stap 2

Laat de puzzels op het digibord zien. De leerlingen kunnen hun puzzels op die manier controleren.

Stap 3

Hoe ziet de kleding van vroeger er uit? Bespreek de klederdracht aan de hand van foto 3 en 4 met de leerlingen. U kunt deze opdracht uitbreiden door de andere twee foto's ook te bespreken.

Foto 3:

- Laat de leerlingen de kleding van de man beschrijven. Wat draagt hij?
- Wat vinden de leerlingen opvallend aan de kleding?
- Lijkt de kleding op de kleding die mannen nu dragen? Waarom wel/niet?
- Aan de jongens: zou jij deze kleding willen dragen? Waarom wel/niet?

Foto 4:

- Laat de leerlingen de kleding van de vier vrouwen beschrijven. Wat dragen zij?
- Wat vinden de leerlingen opvallend? Wijs er op dat je op deze foto goed kunt zien dat alle vier de vrouwen dezelfde kleding dragen.
- Lijkt deze kleding op de kleding van nu? Waarom wel/niet?
- Aan de meisjes: zou jij deze kleding aan willen? Waarom wel/niet?
- Heb je wel eens iemand dit soort kleding zien dragen? Wie? Waar?

Algemeen: Waarom zou je deze kleding niet meer zien? Is het erg dat deze kleding bijna niet meer gedragen wordt? Waarom wel/niet?

Tip: wilt u de leerlingen meer foto's van klederdracht laten zien? Kijk dan op www.geheugenvannederland.nl en zoek op "Kampen + streekdracht".

Ter vergelijking kunt u de leerlingen ook klederdracht uit andere streken laten zien, bijvoorbeeld uit Staphorst, Volendam of Bunschoten-Spakenburg. Ook hier zijn afbeeldingen van te vinden op www.geheugenvannederland.nl.

Mooie muts!

Les 3 - Aankleden

In deze les gaan de leerlingen een aankleedpop kleden met (versimpelde) klederdracht, zoals aan het einde van de 19de eeuw gedragen werd. De jongens kleden een jongetje aan, de meisjes een meisje. Op die manier wordt duidelijk dat de klederdracht uit veel verschillende onderdelen bestond.

Nodig: kopieerbladen 'Jongen' en 'Meisje', scharen, lijm, stevig papier.

Doen:

- Kopieer de werkbladen op stevig papier. Mocht u mogelijkheden hebben om in kleur te kopiëren, dan kunt u overwegen de leerlingen een kleurenkopie te geven.

Stap 1

Vertel de leerlingen dat ze een aankleedpop met klederdracht gaan kleden. Leg uit hoe een aankleedpop in elkaar zit.

Stap 2

Laat de leerlingen de pop op extra stevig papier plakken en uitknippen.

Stap 3

Laat de leerlingen de kleding uitknippen.

Stap 4

Deel de leerlingen in tweetallen in en laat ze samen hun poppen aankleden.

Stap 5

Bespreek de opdracht na. Wat vinden de leerlingen het meest opvallend aan de kleding? Wat vinden de leerlingen van de kleur van de kleding? Welk onderdeel vonden ze het mooist? Het gekst? Wat zouden ze zelf wel willen dragen? Waarom?

Uitbreiding:

- U kunt de leerlingen de woorden van de verschillende onderdelen van de dracht op de kleding laten schrijven. Bijvoorbeeld: klomp, rok, broek etc.
- Niek Koppen heeft een documentaire gemaakt over vrouwen die klederdracht dragen: *Levende klederdracht*. Deze documentaire is te bekijken via: www.uitzendingemist.nl en: <http://programma.ntr.nl/238/het-uur-van-de-wolf> (zoek op levende klederdracht)

Mooie muts!

Les 4 - In de mutsenwinkel

Klederdracht werd gebruikt om een verhaal te vertellen. Aan de kleding kon je bijvoorbeeld zien waar iemand vandaan kwam, of iemand rijk of arm was, of iemand ging trouwen of een dierbare verloren had. De muts speelde hier een belangrijke rol bij. In deze opdracht ontdekken de leerlingen wat een muts over de draagster zegt. En hoe laten wij nu zien dat we blij of verdrietig zijn? Aansluitend ontwerpen de leerlingen op basis van de oude dracht een eigen muts of pet, die laat zien dat je in een feestelijke stemming verkeert.

Nodig: digibord om foto's te laten zien, werkbladen opdracht 4 'Jongens' en 'Meisjes', lijm, scharen en knutselmateriaal, stevig papier.

Doen:

- Verzamel feestelijk knutselmateriaal, zoals glitters, cadeaulint, slingers, confetti etc.
- Kopieer de mutsen en petten op stevig papier of laat de leerlingen de kopietjes op stevig papier plakken. Wilt u deze opdracht iets compacter maken of vereenvoudigen, dan kunt u het deel over de mutsenwinkel bij stap 1 overslaan.

Stap 1

Laat de leerlingen de foto van de mutsenwinkel uit Kampen zien.

Collectie Frans Walkate Archief

Mooie muts!

Stel ze de volgende vragen:

- Wat voor winkel is dit?
- Is dit een winkel van vroeger of nu? Hoe weet je dat?
- Wat staat er op de toonbank?
- Wat ligt er in de kasten?
- Was dit een winkel voor mannen of voor vrouwen? Waarom denk je dat?
- Laat de leerlingen de grootste muts aanwijzen. Door wie zou deze muts gedragen zijn? Een rijke of een arme vrouw? Waarom?
- Armere vrouwen droegen een muts die hier op leek. Laat de leerlingen deze twee mutsen aanwijzen. Hoe kun je zien dat deze mutsen voor armere vrouwen waren?
- Zou jij zo'n muts willen dragen? Waarom wel/niet?

Laat ze vervolgens deze foto's zien:

Collectie Stadsboerderij

Collectie Museumboerderij Erf 29

Vertel de leerlingen dat er op blij of verdrietige dagen een speciale muts gedragen werd.

Vraag de leerlingen welke muts gedragen werd op blij dagen. Waarom denken ze dat? Welke muts werd gedragen op verdrietige dagen? Waarom denken ze dat?

Hoe laat je nu zien dat je blij of verdrietig bent? Welke emoties/gevoelens ken je nog meer? (boos, verliefd, bang etc.)

Mooie muts!

Stap 2 - afsluiting

Leg het knutselmateriaal en de werkbladen klaar.

Vertel de leerlingen dat ze op basis van een oude muts (meisjes) of pet (jongens) uit de gemeente Kampen een blije muts of pet mogen ontwerpen, die nu gedragen zou kunnen worden. Er moet duidelijk aan de muts te zien zijn dat de drager er van een feestelijke dag heeft. Ook moet je nog kunnen zien dat de feestmuts of -pet gebaseerd is op de dracht van vroeger.

Hang de mutsen en petten na afloop op in de klas.

Extra tips:

Museumboerderij Kampereiland

Willen de leerlingen de klederdracht in het echt zien? Dan kunnen zij met hun ouders een bezoek brengen aan de Museumboerderij Kampereiland, Erf 29.

Adres:

Heultjesweg 31
8267 AH Kampereiland
tel. 038-3388122

Gemeentearchief Kampen

Bent u benieuwd geworden naar enkele originele archiefstukken die gebruikt zijn bij dit thema? Boek dan een archiefles bij het Gemeentearchief Kampen. Samen met uw leerlingen bezoekt u het depot waar allerlei archiefstukken opgeslagen liggen. Daarnaast beleven de leerlingen hoe het is om een écht archiefstuk te onderzoeken.

Om een afspraak te maken kunt u contact opnemen met Annelies Rijkhoff, medewerker educatie en publieksinformatie bij het Gemeentearchief Kampen: a.rijkhoff@kampen.nl, 038 - 3370770.

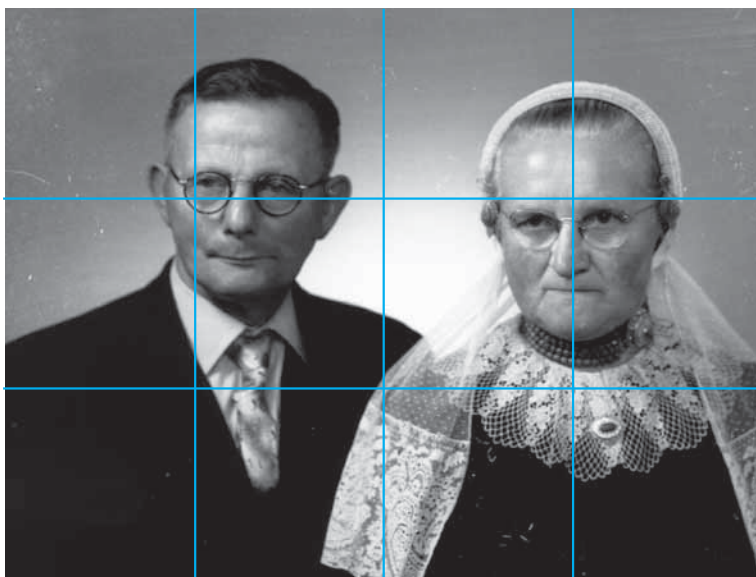

Mooie muts!

Puzzels bij opdracht 3

1

Collectie Frans Walkate Archief

2

Collectie Gemeentearchief Kampen

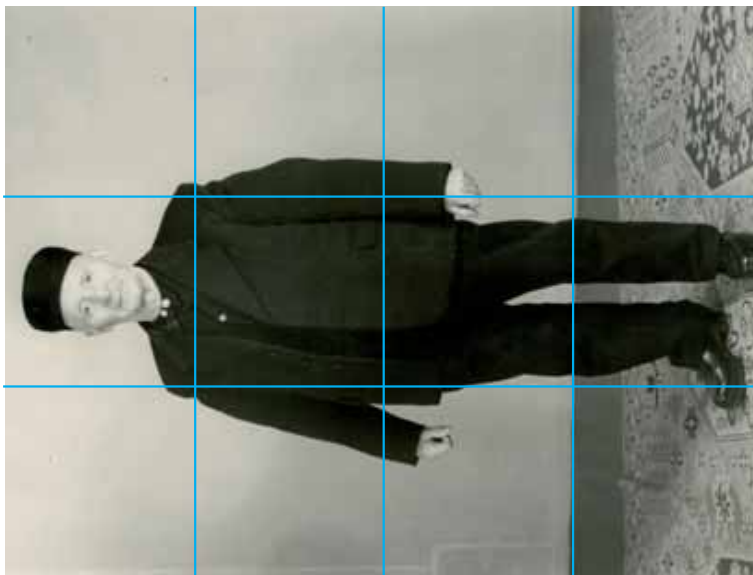

Mooie muts!

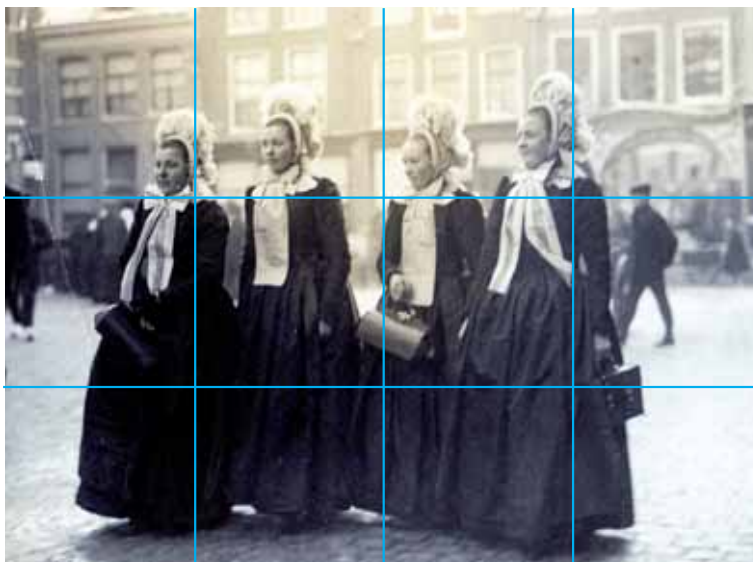
3

Collectie Gemeentearchief Kampen

4

Collectie Frans Walkate Archief

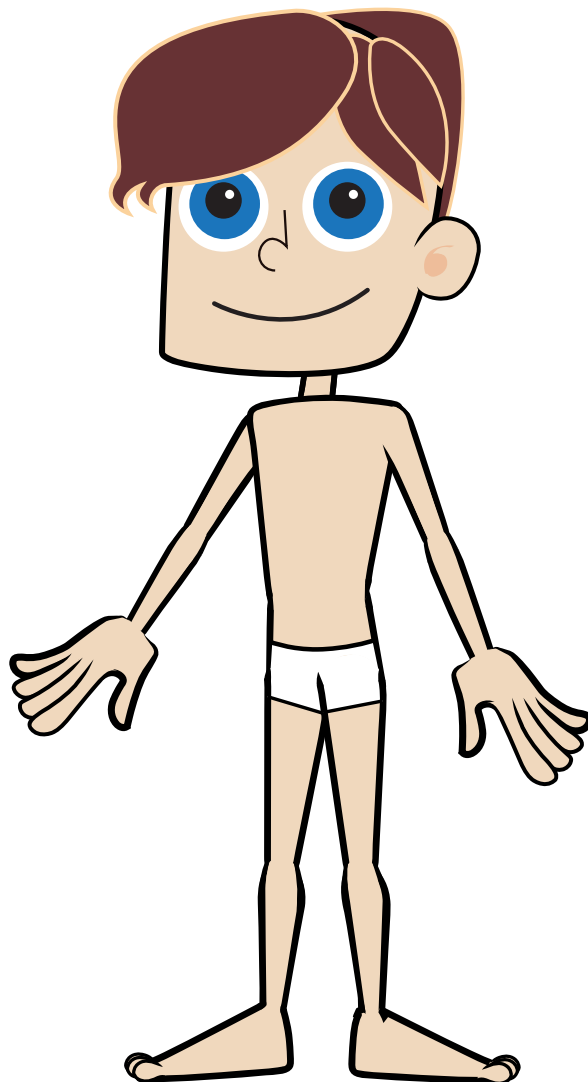

Mooie muts!

Werkblad bij opdracht 4

Jongen

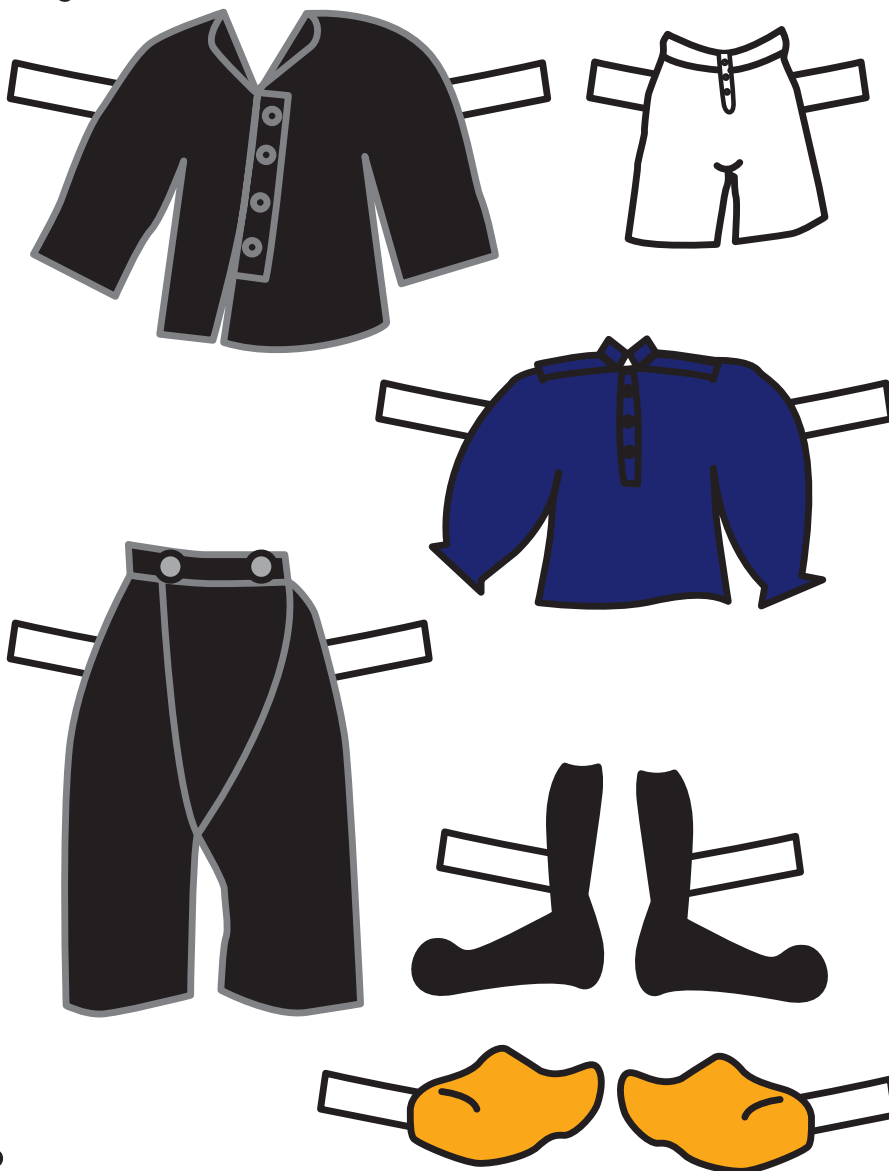

Mooie muts!

Werkblad bij opdracht 4

Jongen

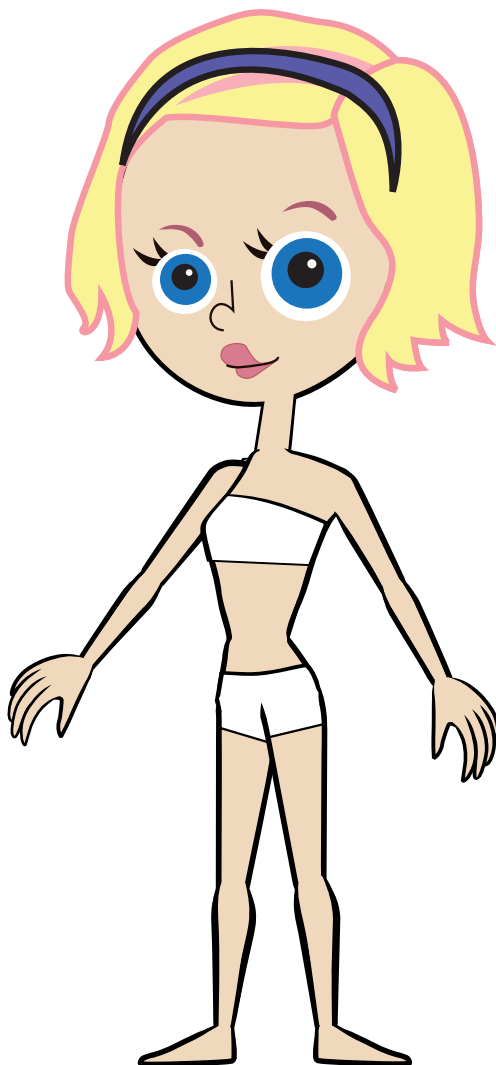

Mooie muts!

Werkblad bij opdracht 4

Meisje

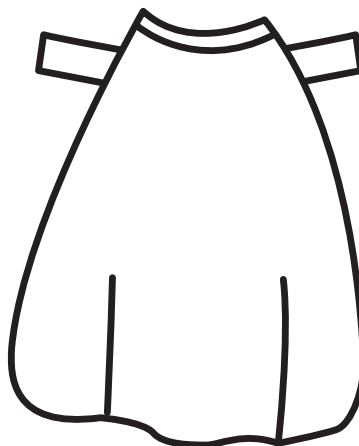
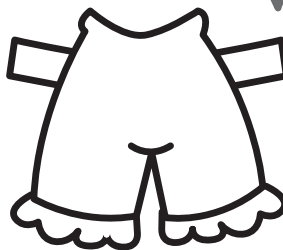
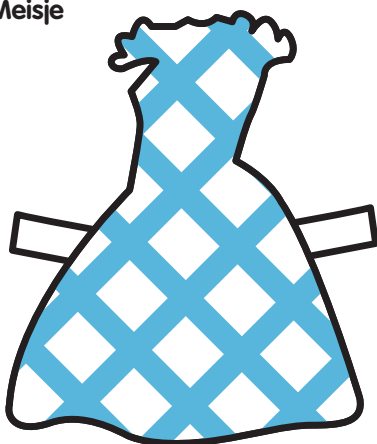

Mooie muts!

Werkblad bij opdracht 4

Meisje

Werkblad bij opdracht 5

Meisjes

Werkblad bij opdracht 5

Jongens

